

Kraków, 8.04.2018r.

Recenzja rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego mgr Sophie Masłowskiej, w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuk pięknych, wszczętym dnia 20 maja 2015 przez Radę Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Wprowadzenie, aktywność edukacyjna i zawodowa

Pani mgr Sophie Masłowska ukończyła studia magisterskie w 2003 roku na Uniwersytecie Paris I, Pantheon – Sorbonne, na Wydziale Sztuk Pięknych. W roku 2000/2002 otrzymała stypendium Ministerstwa Spraw Zagranicznych na studia w warszawskiej ASP gdzie w 2011 rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Rzeźby a później Wydziale Grafiki w pracowniach prof. Piotra Gawrona i dr. hab. Stanisława Bracha, prof. ASP.

W ramach doktoratu prowadziła pracę dydaktyczną w pracowni ceramiki w warszawskiej ASP oraz brała udział w pracach koła naukowego *Pracowni Ceramiki ASP w Warszawie*. W swej dotychczasowej praktyce zawodowej pani Masłowska wyszczególnia również pracę jako nauczyciela sztuk plastycznych w Gimnazjum, Le Havre, we Francji oraz pięcioletnią pracę w specjalistycznej szkole „Dać Szansę” w Warszawie.

Pani Masłowska wykazuje się aktywnością wystawienniczą w Polsce i zagranicą. Od 2004 zorganizowała 6 wystaw indywidualnych: □ „Amnezja II”, Noc Muzeów, ASP, Warszawa, 2015 r. □ „Amnezja” Galeria STYK, ASP Warszawa, 2014 r., □ „Rzeźba”, Dom Kultury w Biłgoraju, 2006 r., □ „Rzeźba” w Fundacji Sztuki Współczesnej KRESY 2000, 2006 r. „Rzeźba” w Galerii ZAPIECEK, Warszawa, 2006 r., □ „Hors-Je”, Galeria Claude Samuel, Paryż w ramach roku polskiego we Francji „Nowa Polska”, Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, 2004 r.

Brała udział w wystawach zbiorowych m.in. „Miedzynarodowe Sympozjum Ceramiczno-Rzeźbiarskie w Bolesławcu”, Stara Kopalnia, Wałbrzych, 04/2017. , „49 Miedzynarodowe Sympozjum Ceramiczno-Rzeźbiarskie” w Galerii Terra Rossa w Lipsku, Niemcy, 2014 r. , - „Pracownia Rzeźby 15”, Galeria PRZY FABRYCZCE, Wołomin,2014 r. - „Pracownia Rzeźby 15”, Centrum Promocji Kultury Praga Południe, Warszawa,2014 r. - „Ludzki Wymiar”, Sekcja Rzeźby w Związku Polskich Artystów Plastyków,2013 r. - „3, 2, 1 Start...” w Galeria STYK, Warszawa, 2013; „3, 2, 1 Start...” w Teradata, Warszawa, 2013 r. - „49 Międzynarodowy Plener Ceramiczno-Rzeźbiarskim” Bolesławiec, 2013 r. - Wystawa w ramach cyklu: „Mistrzowie-Pracownia -Studenci” Traffic Club, Warszawa, 2012. - Wystawa „Pracowni Ceramiki”, Akademia Sztuk Pięknych, Warszawa, 2012 r. - „Wydział Rzeźby Warszawskiej ASP”, Klub Kultury Saska Kępa, Warszawa, 2012 r. - „Pracownia Ceramiki Warszawskiej ASP”, Galeria Promocyjna Centrum Promocji Kultury w dzielnicy Praga Południe, Warszawa, 2012 r. „Pracownia Ceramiki warszawskiej ASP”, Międzynarodowe Centrum Ceramiki, Bolesławiec, 2012 r. - „Miniatury”. We Francji uczestniczyła w Biennale Sztuki Współczesnej, w Domu Kultury w Montauban w 2009 i w 2010 r. jak też w Biennale Sztuki Współczesnej „Miniatury” w Galerii Lulu Mirette w Tuluzie w 2010 r.

Pani mgr Sophie Masłowska bierze czynny udział w życiu artystycznym środowiska warszawskiego w kraju i za granicą. Szczególna aktywność twórcza i wystawiennicza dotyczy działań związanych z Pracownią Ceramiki warszawskiej ASP prowadzonej przez dr hab. Stanisława Bracha. Wśród nich możemy wskazać: udział w cyklu wystaw w 2012 roku, m. in. „Pracownia Ceramiki Warszawskiej ASP”, Galeria Promocyjna Centrum Promocji Kultury w dzielnicy Praga Południe, Warszawa 2012; „Pracownia Ceramiki warszawskiej ASP”, Międzynarodowe Centrum Ceramiki, Bolesławiec 2012; oraz cyklu wystaw Koła

Naukowego „Nowa Ceramika” Pracowni Ceramiki, które trwały od lipca 2015 roku do lutego 2016 m.in. w Galerii Filharmonii Kaszubskiej w Wejherowie, Galerii Lipowa 3 Szkła i Ceramiki w Krakowie oraz w Bolesławieckim Ośrodku Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki w Bolesławcu.

Dużą wagę przywiązuje do udziału w plenerach i sympozjach. Wielokrotnie brała udział w plenerach organizowanych przez Pracownię Ceramiki w Ćmielów Design Studio w Polskich Fabrykach Porcelany Ćmielów i Chodzież S.A. (2013 – 2018), czy w Centrum Kultury i Nauki Stara Kopalnia w Wałbrzychu w 2017.

Po 2004 roku, dwukrotnie w latach 2013 i 2014 otrzymała grant dla pracowników Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Również dwukrotnie w latach 2012/13 oraz 2013/14 Stypendium dla najlepszych doktorantów z Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie a w 2006: dotację z Instytutu Adama Mickiewicza na wystawę indywidualną « Rzeźba », Galeria ZAPIECEK, Warszawa. W latach 2013-2014 była członkiem rady programowej Galerii STYK, dla doktorantów z warszawskiej ASP.

Twórczość

Dorobek artystyczny pani mgr Sophie Maslowski reprezentują głównie dzieła zrealizowane w ceramice choć należy przypomnieć, iż studia doktoranckie realizowała również w Pracowni Rzeźby pod kierunkiem Prof. Piotra Gawrona. Doktorantka doświadcza wielu praktyk z materią ceramiczną w pracowni Prof ASP Stanisława Bracha oraz ramach warsztatów, sympozjów i plenerów. Czyni to w sposób przekraczający tradycyjne podejście do zagadnień formalnych w ceramice a doskonalać warsztat swobodnie wykorzystuje jego potencjał dla materializacji idei ważnych dla Autorki na przestrzeni ostatnich lat.

Kluczem rozumienia tych dzieł jest poszukiwanie punktów odniesienia, które rozszerzą zakres i sens działania: z bieżących, jednostkowych zmagań na szerokie podłożę, które Doktorantka utożsamia z potrzebą egzystencjalnych rozważań i prawdy związanego z jej tożsamościowym kodem. Wiodą one w stronę pogłębianego rozumienia siebie jako jednostki posiadającej własną historię jak i świadomość bycia immanentną częścią większej całości. Dorobek twórczy, możemy uznać za mało reprezentowany w dokumentacji jednakże możemy powiedzieć, iż jest wyrazisty i zapowiadający bardzo wnikliwe poszukiwania, które obejmują zarówno doświadczenia formalne, technologiczne jak teoretyczne, które p. Maslowski prowadzi w ścisłej korelacji z własnym poszukiwaniem wykładni artystycznej.

Podsumowując ten okres, mgr Sophie Maslowski akcentuje głównie dzieła prezentowane na wystawie „Amnezja”, otwierającej przewód doktorski. Jak sama pisze w okresie 4 lat przeznaczonych na ich realizację, powstały dzieła większego formatu z ceramiki, komponowane z wielu części. Prace te cechuje wyjątkowe nasycenie treścią przy zachowaniu wyrazistej i mocnej formy rzeźbiarskiej. Ceramiczna materia, figuratywno - naczyniowa, sięga do rudimentów operowania tym medium a jednocześnie sugeruje interesującą grę znaczeniową odnoszącą się do uprzedmiotowienia człowieka, którego to zjawiska praprzyczyną są zarówno techniczne, społeczne jak i ogólnie cywilizacyjne uwarunkowania. Autorka lokuje więc swoją refleksję w rzeczywistości stale podlegającej sprzecznym dezintegrującym działaniom, tworząc hybrydy, prowadzące nieustanną dualistyczną grę w naszych ciałach i świadomości. Wśród tych dzieł zwraca uwagę praca pt. *Władza* z 2012 r. Rzeźba, pusta skorupa, trochę manekin o mięsistej powłoce, swobodnie lokuje się w przestrzeni. Pomimo świadomości kruchości materii doświadczamy rodzaju prowokacyjnego ruchu lewitującego ciała- skorupy, sugerującego w swej wymowie przewrotnie ujętą wszelką moc i zarazem niemoc- ciała i ducha.

Równie interesująca jest praca „X”, z 2013 roku przedstawiająca odwrócony, skadrowany korpus kobiety. Praca pozwala zobaczyć odbiorcy dzieło z innej perspektywy. Prosty zabieg tworzy konstrukt nie wnoszący zastrzeżeń odnośnie jego ujęcia. Wydaje się nawet bardziej

stabilny i osadzony w swej kompozycji a jednocześnie ujawnia pewien niepokój wskutek łatwości i atrakcyjności ujęcia. Płynie z tego przesłanie, iż zniewolenie, uprzedmiotowienie, dehumanizowanie przenika rzeczywistość tak dalece, iż obojętność wobec znakowego komunikatu całem nie wzbudza obaw i trwogi. Warstwa estetyczna wydaje się celem samym w sobie. Ekwilibrysta wizualna kamufluje ponure treści.

W podobnym duchu prowadzi dzieło również z 2013 roku *Kobieta-Fabryka*. Autorka czytelnie odwołuje się do roli i funkcji kobiety we współczesnym świecie zdeterminowanej biologicznością, skazanej w odczuciu nowoczesnych poglądów na brak perspektyw w działaniu i utratę autonomii. Konfiguracja ciała-skorupy wraz z atrybutami technicznymi powoduje, iż przekaz staje się bardziej pogłębiony i niejednoznaczny, jako że sukcesy nowoczesności, zrodziły dla gatunku ludzkiego w równej mierze, postęp co zniewolenie i niezależnie od płci wymagają nieustannych prób adaptacyjnych, co przynosi równocześnie permanentny stan zachwytu i poczucie nieuniknionego zagrożenia.

Interesująco w kontekście tych prac przedstawia się również rzeźba *Bomba*, z 2014 roku, zrealizowana podczas pleneru zorganizowanego przez warszawską ASP w Suchedniowie w 2012 r. To niemal obiekt ready - made, prosty i jakby nieceramiczny. Estetyczny wyraz tej najeżonej kuli zawiera w sobie energię, zdolną wytworzyć w naszej wyobraźni rodzaj eksplozji. Pamięć przeszłości budzi z letargu i uśpienia – bez pamięci obiekt wydaje się być idealny, minimalistycznie oszczędny, w jakimś sensie bezpieczny. Gra znaczeniami ujawnia pułapkę - ZŁO zostało oswojone, zalegalizowane przez naszą obojętność.

Część opisowa rozprawy doktorskiej *Pamięć /Amnezja/Tożsamość*

W warstwie opisowej rozprawy Autorka umiejętnie przedstawia kwestie interpretacyjne i kreśli tło rozważań, wykazując wyraźne zainteresowanie m.in. filozofią egzystencjalną, stawiając pytania o miejsce człowieka pozbawionego odniesień, który usilnie próbuje przeciwstawić się ekstremalnie trudnym warunkom i wyprowadzić swój wewnętrzny stabilny rdzeń. Nawiązuje tym samym do własnych doświadczeń kulturowych z okresu funkcjonowania w odmiennych środowiskach Polski i Francji, gdzie kształtała się Jej świadomość, co naturalnie wpłynęło na zainteresowanie się kategorią tożsamości i identyfikacji, będącej zarówno odbiciem kulturowych procesów jak i przejawem dojrzewania osobowości artystycznej.

Tekst zawiera poglądy na współczesne zagadnienia, ujawnia wiele wątpliwości i został wpleciony potraktowany jako rozpoznanie interpretacyjne i znaczeniowe omawianych dzieł. Posiada zarówno walory autorefleksji jak i elementy z zakresu wiedzy ogólnej: filozofii, socjologii, antropologii co świadczy o znajomości wykładni teoretycznej i umiejętności wyrażania osobistego namysłu nad podejmowanymi wątkami.

Celem rozważań, jak rozumiem, jest znalezienie możliwości realizowania siebie, nie będąc równocześnie jak twierdził Ricoeur „w próżni społecznej, etycznej czy historycznej”, która niewątpliwie przypomina rodzaj współczesnej *amnezji*, skutkiem czego, zostajemy pozbawieni możliwości oglądu całości, zdolności wartościowania, wyrażania sądów jakie warunkują sens bycia, tworzenia, działania. Przez *nieświadomość* dotyczy nas rodzaj *bezdomności* człowieka pozbawionego swych korzeni. Tracimy poczucie swego rodzaju bezpieczeństwa ontologicznego o jakim mówił Kierkegaard.

Poszukując, zatem odpowiedzi na wiele nurtujących pytań p. Masłowski opiera rozważania o warsztat rzeźbiarski i jego fizyczne medium, stwarzając pewien rodzaj laboratorium badawczego, gdzie poprzez archetypową materię ceramicznej gliny (której słusznie przypisuje całą bogatą warstwę znaczeniową od geologicznej pamięci po bogactwo praktyk kultury) podejmuje próby wyjaśnienia co składa się na podmiotowy tożsamościowy rys osobowych i artystycznych poszukiwań.

Odnajduje go w Kulturze. W kulturze, jako zbiorowej, indywidualnej, archetypalnej, genetycznej, biologicznej pamięci, która jak twierdzi jest „glebą tożsamości i przyjmuje zmienne formy”. Wg Ricoeur *"funkcjonujemy w trwałym kręgu kulturowym wnioskując z jego wnętrza o własnych możliwościach jako niezamkniętej, projektującej sferze rozwoju i samowiedzy, które to z kolei stanowią podstawowy wyraz naszego pragnienia jedności i ostateczności"*.

Tym śladem podąża również Doktorantka. Przewiduje, iż uchwycenie obrazu siebie, jak pisze polega na „*zobaczaniu siebie, w sobie, od środka*”. Dzieje się tak poprzez *praxis*, poprzez obecność wobec rzeczy, posiadających swoją pamięć i znaczenie, działanie pozwalające na wejście w obszar doświadczeń symbolicznych. Tym samym Doktorantka przełamuje swoją nazwijmy to swoją *samotność* i traktuje twórczość jako włączenie się w proces, gdzie jednostkowe narracje osnute wokół materialnych śladów, w tym wypadku ceramicznych rzeźb, zostają scalone i zintegrowane w jedną całość należącą do naszej wspólnej pamięci. Mówiąc więc o bardzo różnych sprawach, jakby nie powiązanych ze sobą: wewnętrznych przemianach, rytuałach, wyznaczaniu granic, przewyciężaniu zła. Tropi ślady, wyłuskuje detale, mówi o ciele, fizyczności, sakralności tak naprawdę mówi o ludzkiej kondycji i jej współczesnych uwarunkowaniach, o wielorakich przejawach ludzkiej aktywności, która jest w nas i w naszym języku, trwale obecna. Tu i teraz jest dla p. Masłowskiego poznawaniem i lekcją organicznej, nie bibliograficznej historii.

Praca rzeźbiarska

W kontekście wskazanego wcześniej opisu doktorantka zrealizowała 12 rzeźb i instalacji będących podstawą do przyznania stopnia naukowego. Doktorantka wykazuje zarówno możliwości warsztatowe jak i umiejętność swobodnego adaptowania różnorodnych podpowiedzi treściowych, formalnych, posługując się zarówno eksperymentem technologicznym jak i adaptacją przypadku. Pokazuje tym samym możliwości nieortodoksyjnego działania w dość tradycyjnym warsztacie. Są to prace w mniejszej skali, zrealizowane w różnych technikach, o różnym potencjale wyrazowym. Niestety nie posiadające w opisie daty ich powstania.

Wśród nich wieloelementowa kompozycja „*Wariacje*”, w porcelanie z platyną. To małe formy rzeźbiarskie o połyskliwej powierzchni o fetyszującym wydźwięku, w których Autorka lokuje symbolicznie swoje poszukiwania konstrukcyjnej stabilności. Przekorne, zwiędłe formy, ze śladami napięć, potwierdzają tak oczywistą trudność dochodzenia do finalnych rozstrzygnięć. Inna praca pt. „*Bez tytułu*” należy do najbardziej rozbudowanych. Przez odwołanie do androgenicznej figuracji kieruje uwagę odbiorcy na słowa klucze zawarte w tytule: nie mam imienia a jedynie ciężar i okaleczenie.

Kolejną rzeźbą ceramiczną jest „*Źródło*”. Groteskowa praca wyrażona umownym workiem ciała (z ciała) w połączeniu z rodzajem rur symbolizujących wektory przepływu (wartości). Jest kontynuacją myślenia z okresu wystawy „Amnezja”. Wnętrze nasycone platyną sugeruje bogactwo źródeł i wyraża pierwotne pragnienia, gdzie interesująco zastosowane szkliwo tworzy iluzję płynności materii i ożywia maszynerię. Inne zastosowane platyny (rodzaj ozdobnika, lustra, symulakra) pojawia się w pracach „*Plerum*” i „*Kokon*”, gdzie zastosowanie lustrzanej powłoki jest rodzajem chromowego lustra nadającego rodzaj dizajnerskiego blichtru naniesionego na organiczno-biologiczną formę. Doskonałość sztucznej powłoki z biologiczną funkcjonalnością. Natura i kultura pozostają w wyważonej równowadze. Kolejna praca to, „*Obecność*”, tu lustro zmienia znaczenie, staje się wyrazem utraty ciągłości i rozciągającym pamięć na wiele obszarów.

Inne prace, mają raczej charakter instalacji to „*Śmiertelny –nieśmiertelny*”, rzeźba wykonana w brązie i „*Splątanie pamięci*” wykonana w porcelanie. Pierwsza to rozeta ukształtowana z

form jednoznacznie kojarzonych z naturalistyczną formą. Zęby- paciorki, znaki przetrwania, w symbolicznym kręgu, czynią z naszych fizycznych ciał elementy mechanizmu w łańcuchu powtarzalności, ale też, jak celnie zauważa “przestrzeń jednocząca, posiadającą swój sens i tożsamość”, druga, stanowi sznur okruchów pamięci rejestrowanych subtelnym zmysłowym dotykiem. Czy to Kalendarz, notatnik?

Najbardziej rozbudowaną formę stanowi praca pt. *“Gierki”* również o charakterze instalacji. To horyzontalny walec prezentowany w fragmentarycznych przekrojach. Geometryczna, prosta, funkcjonalna forma, oszczędnie a nawet surowo, odlicza wieloetapowe segmenty życia. Wieloplanowość zaznaczona formą i kolorem, symbolicznie i realnie przedstawiająca swój początek i koniec. Brak tu jednak konsekwencji w opisie trudno ustalić w różnych zapisach właściwe parametry dzieła.

Inna praca to „*Maszyna – trumna*”, wykonana w porcelanie, techniką “Tongkama”. To doświadczenie uwalnia nieoczekiwane, podświadomie dążenia. Intencje pierwotne z czasem nasycają się treściami, których sensem nie jest poszukiwane a wręcz przeciwnie stanowi stały element wyparcia i ucieczki. Otwartość na doświadczenia uwalnia zatem u Autorki zdolności poznawcze a ich ciągłość mnoży nieoczekiwane punkty odniesienia.

Podsumowanie

Dzięki integracji różnych doświadczeń, zdolności przeżywania siebie i swojej odrębności pani mgr Sophie Maslowski ujawnia w rozprawie doktorskiej głębokie przywiązanie do dociekliwej pracy nad sensem i celowością swoich doświadczeń artystycznych. Doświadczenia formalne i technologiczne stały się w równym stopniu zadaniem kształtującym tak formę dzieła jak i osobowy rys Autorki, która podjęła wyzwanie określenia i rozpoznania przestrzeni kulturowej, z którą się identyfikuje. Doceniam to jak p. Maslowski operując ceramicznym tworzywem i innymi materiałami prowadzi formę rzeźbiarską eksponując walory bryły i koloru a jednocześnie ujawnia swoje możliwości komunikowania problematyki, która jest tożsama z Jej formotwórczą potrzebą. Wykładnia teoretyczna zapewnia Jej konsekwencję w realizacji dzieł, pozwalając by zróżnicowane w charakterze formy stały się spójną, całościową wizją Autorki, odsłanianą niespiesznie w procesie ewolucji możliwości warsztatowych i intelektualnych. Autorka ma poczucie identyfikacji przez zakorzenienie w materialności dającej wciąż nowe odpowiedzi i możliwość pozostawienia linii papilarnych w dziele, w czasach zmiennej, „płynnej rzeczywistości”, która nie oczekuje od artysty konkretnych reprezentacji i stylistycznych przedstawień.

Konkluzja

W związku z powyższym wyrażam opinię, iż rozprawa doktorska, dorobek twórczy potwierdzają kwalifikacje artystyczne Pani mgr Sofi Maslowsky na polu praktyki artystycznej jak i teoretycznej. Uważam, tym samym, iż rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki i wnioskuję o dopuszczenie przez Radę Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie Pani mgr Sophie Maslowski do dalszego postępowania o nadanie stopnia doktora sztuk plastycznych w dyscyplinie - sztuki piękne.

Dr hab. Ewa Janus, prof. ASP

